

Een stukje transcriptie

uit: *Beschryving van Utrecht (& Overijssel) door Schoemaker*

d:\hist_top\schoemaker(hss)\hss-1672\Vechtstreek

J.M. van Wijhe, die waarschijnlijk in Den Haag woonde, maar waarover verder niets werd gevonden, schreef in de twintiger jaren van de vorige eeuw artikelen in verschillende periodieken. Vaak waren dat uittreksels uit oude handschriften, waaronder die van Andries Schoemaker. Zo vinden we in het *Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap 'Niftarlake'* van 1923, pag. 6 - 17 een gedeelte uit Schoemakers *Beschryving van Utrecht (& Overijssel)*, dat we hier onverkort weergeven.

De Franschen in de Vechtstreek in 1672

Medegedeeld door I.M. VAN WIJHE.

Op de Kon. Bibliotheek te 's-Hage bevinden zich een aantal manuscripten, waarin plaatsbeschrijvingen van Andries Schoemaker, die deze ook met uit de hand gekleurde afbeeldingen heeft voorzien.

Een daarvan bevat min of meer uitgebreide aanteekeningen hoe de Franschen anno 1672 in de stad en de provincie Utrecht en in andere deelen van ons land hebben huisgehouden.

Op het titelblad staat:

UTRECHT.

„De stad en het geheele Sticht werd in den jare 1672 bemagtigt van de Francen, alwaar dat se slegt huusgehouden hebben en het jaar daaraan sijn se sonder slag of stoot weder weghgetrocken, doch niet sonder groote knevelarij en brantschatting, die seer swaar was te moeten betalen". Op verzoek van den heer J. W. Verburgt wil ik ten behoeve van „Niftarlake" eenige mededeelingen betreffende plaats en kasteelen in de Vechtstreek uit dit manuscript geven.

NIWENRODE.

Een oud adelijk hujs gelegen aan de Vecht, welke een uijtmuntent swaar gebouw en de muragie wel drie voeten dik sijn, gelijk men ten huijdige daage aan dat gebouw noch kan zien.

De Franzen sig achter en tusschen die sware muuren alsmede daarvoor op 't nederhof of desselfs poortplijn met een form van een halve maan seer sterk verschanst en dus uijt het voordelig genot dat sij daarvan genoten den eigenaar of inwoonders belooft de selve plaas op hun vertrek in staat te laten blijven sonder hetselve te ruineren, waarin sij ook getrouwelijk hun woord hielden, tot soolang egter, maar dat de Staatse bezetting (in) het niuw gefortificeerde fort Niwersluijs hen daar soo geweldig benaude, dat se eijndelijk gedwongen wierden vandaar te moeten wijken derhalve uijt vrees of de Staatse verder doorbrekende zich van hun voordelen mochten bedinen, soo deden se het hujs eerst voor een gedeelte springen en verder staken se de brant daarin, dat het ten gronde toe verteer de.

VRELAND.

Een dorp gelegen in 't Sticht van Utrecht aan de Vecht en dus mede onder het geweld der Francen. In den jaare 1673 quamen van Utrecht tot Vreeland 12 Francen in mening om de klokken uijt den toorn te lichten en mede te nemen, gelijk sij reeds op verschijden dorpen hadde gedaan, wierd sulx door een boer aan den Hinderdam bekent gemaakt, waarop kapitijn Kolbeenen met 16 vrijwillige musquetiers in een scuijtgden den vijand tegemoet trocken en tot Vreeland komende, vonden deze klokkedieven bezig om de klokken in 't schip te doen, daarop deden de Hollanders een charge op den vijand, welke het met loopen meenden te ontkomen, maar sij warden soo kort op de hielen gevolgd, dat se 6 van haar achter lieten, welke met de klokken binnen Weesp gebraght wierden.

DE NIWERSLUIJS.

Is gelegen aan de Vecht, alwaar de schuijten die na en van Amsteldam naar Utrecht varen, plijsteren. De Francen, die in den jaar 1672 nevens die van de bisschoppen van Keulen (en) Munster, benevens den koning van Engeland Nederland overstroemde sq hadden de France om post te vatten aan de Niwersluijs, doch de Hollanders quamen haar net voor.

In de maand Majj desjaars 1673 was de prins van Oranje dugtig in de weer om de frontieren tegen de France te ver-stercken, want de France maakten staat om tot Niwersluijs te komen nestelen, doch dit mislukten haar.

Zijn Hooghijt, den heere Prince van Oranje besigtigde in de maand Meij des jaars 1673 alle de frontierplaatsen van de staat, of dezelve van alles wel besorgt waren, alzoo den prins van Condé beneffens Luxemburg en d'Anjou groote preparatiën maakte om de eene of andere post te forceeren, en zoo Holland in te dringen, voornamentlijk schenen sij het oog op Muijden en Weesp te hebben (want de stad Amsteldam scheen haar soo wonderlijk in 't oog, zijnde dit de buit daar de France officiers en soldaten om dansten) bij de laast genoemde stad, lieten haar verschijde France troepen sien. Selves quarn Coné met duc d'Anjou met veele officieren en soldaten bij de Hinderdam, als of sij daar iets op wilde ondernemen, doch sij bleven echter daar niet lang, weshalve de staat de fortificatiën soo tot Weesp en alle andere posten ongemeen deden verbeteren, en om deselve te beter te beschermen, sond sijn Hooghut patenten voor de burgers en landluijden af, om haar na een aangewese rendé voes te begeven. Ook ordonneerden sijn Hoogheit aan de colonnel Stokheijm om aan de Niwersluijs post te vatten dewijl veele meenden, dat de France het selfde voornemen hadden om daar een sterckte op te werpen, om soo veel te beter door Weesp na Amsteldam te kunnen komen. Immers den gesagte Colonel Stokheijm begaf hem op den 13 Meij met 1600 man aanstons derwars, bij hem hebbende 1000 boeren om te graven, sonder vertoeven wierd den spa in de aarde gestoken en sodanig gevordert, dat binnen 2 dagen dese niwe schans in een volkomen perfectie was om alle gewelt te kunnen afweren. Tot meesten zekerhijt wierden 11 uijtleggers daar rondom in de Vecht gelijc en aanstons veel canon op de schans gebraght.

Den Colonel Palm nam van den Uijthoorn mede tot Willes en Lemmerck post, waarmede Holland als met een muur besloten was, en geen kans voor de Franschen haan overbleef, hoe sterck hij kraaijde, die wegens dit postvatten niet wijnic ontset en verslagen waren, doch evenwel om de moet niet geheel verloren te geven, quam duc de Luxenburg met 3 à 4000 van Utrecht te Breukelen met voornemen om de onsen te slaan, daar alles wel beset vindende dorst niets ondernemen maar versterckte sich te Breukelen, desgelijcs ook op het hujs Guntersteijn, daar kort voor zijn aankompst 300 France op geriteert waren, gevolgd door den kapitijn Toulemonde met 150 man, welke sij tot onder het geschut gelokt hadden gaven dapper vuur onder de Hollanders, blijvende daar 4

man dood en de rest meest retireren, doch opdat sulx te vijliger soude geschieden, bleef de kapitijn aan de brugh de wagt houden tot sij all over waren. Als wanneer hij de planken van de brugh meende af te werpen, wierd in sijn rug geschoten, sijn sergeant nam hem op en men braght hem na Amsteldam om genesen te worden, dagelijks vielen d'er niwe schermutzelen voor, maar die van de Niwersluijs hadden wel het meeste voordeel.

Alle de gereformeerde officiers wierden uijt den Haag derwars gezonden, met ordre om deze niwe post an de Niwersluijs wel te bewaren, zoodat de Francen aan die kant niets konde uijtregten, alsoo men daar gestadig goede wagt tegens haar hield.

Dit post vatten an Niwersluijs braght de Francen in een sodanige ontsteltenis, dat se selfs niet wisten, hoe sij souden aanleggen, sijnde vol vrese of se niet wel het oog op Breukelen mochte hebben, verschanste haar aldaar. De preventie van Holland spiegelden haar an de veroverde preventien en waren soo lafhartig niet om haar soo sonder slag of stoot aan den vijand over te geven en niettegenstaande den vijand in het begin des jaars 1673 om met haar overgroote maght Holland te sullen aantasten; soo wierd door des Heeren segen, dat gude voornemen gestuijt, door het post vatten en starck bezetten der generale posten, als de Niwersluijs, tot Muijden, Weesup, Uijtermeersluijs, Hinderdam, Cronenburg, Oudewater, Niepoort, Schoonhoven, Gorcum, Leuvesteijn, Willis, Uijthoorn, Weerse overlaat, Niwerbrugge en Woercum; van de Zuijderzee af tot over de revier de Waal, welke alle seer duftig bezet wierden, maar wel in sonderhut de post aan de Niwersluijs, welke sluijs rondom omgraven wierd (als we ten dien tijde gesien hebben)

en een retrenchement over de Vechtbrugge opgeworpen wierd; de wegen van wedersijde de Vecht tot halfswegen Breukelen daar de brantwaght van het Hollands volk was, waren met verchijde traverssen, afgravingen, wolfskuijlen, voetangels, putten, ruijters, etc. en andere middelen tot afbreuk en weerhouding der vijanden seer wel besorcht en daar en boven noch met een seer considerable batterij in forme van een redout, die met een volkomen contrescharp was omringt, tot meerdere verdediging was versterckt.

Aan een sijde deser soo welbeschanste wegen sag men niet dan wateren, aan de andere sijde had men niet als een moerrassig land dat dese post, ten aansien van naturelijke situatie en kunstige versterckingen volkomen onwinbaar was, en geheel Holland ontoegankelijk wierd gemaakt, mits het met een behorelijk garnisoen getrouwelijk beset blijvende, tot welkers onderhout berijds den 17 May aldaar vrij leger wierd verklaart, en onder behorelijke paspoorten aan een ider toegestaan allerlij lijftocht daar heen te mogen voeren en opentlijk te verkopen, dat braght daar een ongelofelijke toevoer van alles en gans niet duurkoop.

Als men nu alles klaar hadde, soo wurdet er seer hevige uijt de Niwersluijs op Breukelen geschoten, 'twelk de France met haar geschut weder beantwoorde, waardoor er aan wedersijde alsoo vrij wat volk dood bleef en alomme soo slegt gesteld werd, dat sij eijndelijk soowel aan de eenen sijde als de andere sijde moede wierden en voortaan hare posten met vlijt bewaarden.

Echter baarden het geen klijne alternatie onder de Francen wanneer sij des naght van dese kant soo veel dooden en geque ste officiers sagen inbrengen, behalve de gemene soldaten; die wat swaar gespiest waren, wierden aanstons in eenige putten geworpen en met aarde bedekt, haar verlies wierd wel op 600 man gerekent, waaronder veel van het regiment waren, sijnde dat het schoonste volk dan den Francen koning in sijn dienst hadde, hier te lande, welk dus doen meest geruineert was.

Boven de 30 gequeste officieren op de voorgaande dagen, waren nu noch 15 dooden in Breukelen gebraght, waaronder 2 opperhoofden van regementen, in dier voegen dat Holland aan deze kant nevens een goet gedeelte van 't Sticht van Utrecht van de France moortbranders bevrijt wierd, toen hield sig de vijand voor eerst wat stil.

NICHTEVECHT.

Een fraij dorp aan de Vecht gelegen en niet verre van het steedje Weesp. Moest alsmede de gruwelen der Francen ondergaan en den wrede tirannische beker drinken, zij hadde verschijde malen wel last geleden door de stropende partijen, maar nu gong het verder. Zij moorden en roofden het geheele dorp uijt. Zij waren net ontrent roversknegten en dragonders onder het commando van den Marquis de Bouflers uijt de stad Utrecht in het dorp Nichtevecht met expresse last en bevel om alles te verbranden en verwoesten tot den grond toe. Hett sij uijt spijt van begeersucht omdat de inwoonders niet tijdig genoeg en overtollig waren geweest tot het opbrengen van haar opgelegde schatting of wel uijt wreede wraaklust omdat de Staatse benden eenige watermoolens daar ontrent en langs de Vecht uijt vrese of de Francen het onderleggende land mochte droog maken, hadden doen afbranden.

De inwoonders van Nichtevecht van het voornemen der Francen tirannen verwittigt sijnde, namen met alle hun tilbare goederen de vlucht voor sooveel sij konden na Weesp, ondertussen vielen de Francen als woedende beesten in de huijsen en vandaar tot onder het schut van den Hinderdam genadert, staken daar eenige huijsmanswomingen in de brant.

Hierop deed de kapitijn Domselaar dien 't fort commandeerde aanstons met kanon eenige 't sijnschoten tot waarschouwinng an die van Muijden en Weesp en den Utermeersche Schans, waardoor alles in de omleggende garnizoenen in allarm geraakte; de voornoemde commandant, als naast daaraan gelegen, commandeerde op 't beright, dat den vijand niet sterker, sond ontrent een gelijke partij uijt, de welke den vijand veel te sterck vindende, socht het op de bequaamste wijs te ontkoomen, dan vonden haar eer sij 't dochten van allen beset. Soo poogden sij door te breken, maar wurdten soo gehavent dat verschijden van hem nevens eenige vijanden op de plaats bleven liggen, en daar bleven wel 60 man gevangen, de overige sijn het ter nawernoot noch ontkomen, toen begon de tirannij los gebroken en sijnde den toorn te vieren, alles moest toen voort, huijs voor huijs werd in de brant gestoken, de kerk wierd niet ontzien, maar onderging hetselfde lodt.

Het bleef noch bij het dorp niet, waar dese brantstichters gongen wel een half uur in 't ronde alles verwoestend sonder eenige verschoning, niets bleef er over als de grond. Dus was het gewelt en 't leven der Francen in de Hollandse dorpen overal wreed en schrikkelijk.

De gevangens wierden naar Utrecht gebraght en met hun rijke roof aldaar dan als in triump omgevoert om al daar haar rentmeester, de opperste moordbrander, de hartog van Luxenmurg, rekenschap van hun goddeloos bedrijf te geven.

Onderwijle hadden se de gevangenen langs de weg van Nichtevecht tot aan Utrecht toe, niet allerleij barbaarse wreedheijt seer ellendig geplaagt. Sommige ten deele, andere geheel naakt uijtgeschut, dus moesten ze nu met bloot voeten, langs den weg die met ijs en hagel besaaijt lagh na Utrecht gaan.

En hadden se noch mogen gaan, maar sij wierden met slagen en stoten voortgedreven, veel slimmer gehandelt als men de beesten doet. Dese gevangenen versteijfden van kouw en ongemack langs den wegh ses uren lang. Het bloet droop deze ellendigen langs het lijf bij de beene af.

Te Utrecht op deze manieren gebraght sijnde soo verschrikten de inwoonders aldaar van dit deerlijk schouspel te sien, welke uijt mededogen deze ellendige gevangens alles toebragten, wat se konden om deze onnosele en naakte menschen te decken.

LOENEN.

Nadat nu den vijand Kronenburg ¹ hadde ingenomen, soo vielen se op het dorp Loenen aan, daar sij deze en den volgenden dag seer jammerlijk en tirannig huils hielden, rooven, branden en plunderende was daar geen gebrek, plegende aan den genen, die haar wreede handen niet hastig konde ontkomen met alle wreedhut die sij konden bedenken out noch jong, noch geen sexe verschonende, maar sij lieten overal bloedige handen staan.

Nadat den vijand schandelijk geleefd hadde met de bezetting van Kronenburg, soo borsten se uijt met alle geweld, soo leefden se met de omheen gelegen huijsluijden seer tirannig.

RUWIEL.

Is een oude ridderhofstad gelegen aan de Vecht, onder het gedistrueerde huijs ter Aa en is leenroerig aan het Sticht van Utrecht. In den jaare 1672 is dit huijs, als onder het Sticht sijnde, almede in de handen der Francen gevallen, bedrijvende daarom heen grote wreedheden en als sij in den jaare 1673 moesten vertrecken schijden ze met stank, want den 21 Julij staken se dit huijs in de brant, en verwoesten het soodanig gelijk het hiernevens wierd vertoont, soodat daar tegenwoordig niet anders van te sien is als verwoeste puijnhopen, koelden hier haar moetwil, dat ze doen konden sonder tegenstant, want te Ameijde hadden ze lustig klop gehad.

MAARSEN.

Een deftig dorp gelegen in 't Sticht van Utrecht aan de Vecht, omtrent twee ure van Utrecht.

In den jaare 1672 is dit dorp nevens het geheele Sticht onder de macht der Francen gekomen, die hier gelijk in andere dorpen seer slecht geleefd hebben, ruinerende de inwoonders met gestadige inquantiering, schattingen en afpersingen ten eenemaal.

Het slot of kasteel is in wezen geweest tot in den jaare 1672 als wanneer de moordbranders, anders de quadaardige Francen, dat deftig slod in brant gestoken hebben en het alsoo verwoest, waarvan de overblijfsels ons hier dus vertoont werden.

Naderhand zijn ook deze ruinen afgebroken en tot de grond toe gesleght, de fondamenten uijtgegraven en de vlakke is verandert in een seer fraije hoffstede en wort nu 't Huijs ter Meer genaamt, en is leenroerig aan het Sticht van Utrecht.

ABCOUDE.

De gruwelijke tirannij, moorderij en roverij der Francen in de Hollandse dorpen, waar dat se quamen, is onbeschrijfelijk.

Daar waren geen gruwelstucken die bij haar niet bedreven wierden, al waar het schoon dat ze door haar quaden handel geen voordeel hadden soo moest alles voor haar zucgte.

De Hollandse en Utrechtse dorpen, die zoo wat na lagen, wierden haar verwoestingen gewaar waarvan men onder andere het voorbeeld gezien heeft in het schone dorp Abkoude.

Hier hebben de moordbranders (niettegenstaande dat dit dorp onder het Sticht van Utrecht lagh) echter almede het nootlod des oorlogs en de gruwelijke geweldenarijen van den Francen moortbrander moeten lijden en ondergaan.

De vijand op den 17 November 1672 waren te samen 150 man stark, met voll last van den overgegeven booswicht den hartog van Luxemburg om alles te ruineeren waar dat se bij konden komen; daags voor hare uijttocht van Utrecht marcheerde se tot aan Bambrug en 't slod van Abcoude, van waar sij 40 man buijten 't slod om over de onder gelegen velden na het dorp sonden.

Deze knapen als helse furiën in de duijsternis met een issefick geroep in het dorp vielen en met haar fackels en geprepareerde vuurwerken op diverse plaatsen in de brand setten, soo dat van des morgens van 3 tot 6 uren meer dan 100 gebouwen in rooken geraakten.

De meeste inwoonders salveerden haar soo gekleet als ongekleet uijt haar bedde opvlogen op het ondergelopen land, daar sij soo naakt en bloot in de koude nacht in 't water moesten staan, dat met ijs bestrempt was.

Sommige, die de vijanden verrasten wierden met de huijsen door de brant verteert en andere die in hun vlucht agtherhaalt wierden, moesten al hetgene uijtstaan dat een gruwel was om te aanschouwen werdende sommigen aan de staarten der paarden en andere aan de voeten der ruijters bij het haar gebonden en gesleept na hun garnisoen, daar hare smerten wierden vermenigvudigt meer alsof sij van de helse furiën in de rasernije met tormenten ter dood gebragt ware.

Het garnisoen op 't slod van Abcoude hadde de vijand in 't aankomen door 't plotsen van 't water en 't breken van 't ijs welgehoort, doch alsoo 't selve seer swak sijnde, haar aanbevolen post niet dorsten verzwacken, veel min verlaten en alzo haar ordring was de macht van den aannaderenden vijand, mits gaders of deselve ook een achterhoede hadde, dewelke het slod soude kunnen aantasten, soo vond men geraden haar post wel te bewaren en Abkoude met de andere omgelegen dorpen door drie sijnschooten uijt het kon te waarschouwen dat er onrust was, waartegen sij op hare hoeden mogten sijn, dinende deselve schooten mede om uijt de naastgelegen posten onderstant af te locken, gelijk daarop uijt Weesp ook eenig secours quam 't welk tot Abkoude, dewijl de vijand al voort was niet meer voordeel dede, als dat se de kerke die op twee plaatsen was aangestoken voor het verbranden bevrijde.

In plaas dat dese gepleegde wreethijt en het tirannis gemoet van deze moordbranders haar sate een afkeer van zulk een barbaarsen handel souden gekregen hebben, soo wierden in tegendeel betselve te meer brandende om diegelijke harbaarsche actien uijt te voeren, doende het haar noch leet dat tot Abkoude noch eenige huijsen onbeschadigt gebleven waren waarom sij op den 30 November, evenals voorheen het dorp mede wilde verrassen en het overige dat er was blijven staan, mede door het vuur doen verteren, dat haar sodanig mislukte. dat sij in plaas van gevangenen mede te slepen, veele van de hare wierden gevangen door het garnisoen dat op het slod lagh, want dat garnisoen was tussen beijde versterckt, doende een uijtval hetwelke van een goet gevolg was, waardoor het garnisoen op den vijand seer verbittert was wegens de voorgaande gruweldaden, soeckende gelegenthijt om dese moortbranders haren handel betaalt te zetten, welke haar ook ten deele gelukte want terwijl de ordinaire treckschuijten op ene tijt van Amsterdam op Utrecht voeren soo heen als weder, sette sig eenige waaghalsen uijt het garnisoen van 't slod in de trekschuijt, waarme sij in alle stilhijt tot Breukelen komende 19 Francen in een kroeg sittende, op 't lijf vielen en met eenige buijt gevankelijk op het slod braghten.

WESTBROEK.

Soo genaamt omdat het ten westen van Utrecht is gelegen in tegenstelling van Oostbroek aan de andere sijde der stad Utrecht gelegen, daar de France ook meester waren. Het Nederlands krijgsvolk had reeds door klijne vaartuigen en andere schuijtgens met klijne veltstuksgens beplant een tocht gewaagt en die bij Breukelen opgeworpen schans onbruikbaar geschoten, hen naderhand te lande begevn en aldaar noch eenige France werken vernielt, doch het was niet geschiet, sonder schade te hebben geleden aan haar volk, waarvan verschijde gequest naar Amsteldam wierden gebraght oock bleef een constapel, door het springen van het geschut.

Kort hierna sijn omtrent 100 man in chaloepen en roeijeschuiten in Niwersluijs afgevaren, nemende hun wegh achter Breukelen en Westbroek, alwaar de France verschijde borstweringen hadden opgeworpen, en de Hollanders een slapende schildwacht aantreffen, dewelke maar van 't leven berooft wordende, sonder eenig gerught of alarm omtrent 90 man van de vijand aanv'ielen, die sij ook meest allen in 't gras deden bijten en sig met goede buijt en plundering weder na hun post, de Niwersluijs, begaven nalatende 5 dooden en 2 gequesten.

BREUKELEN.

Een seer vermakelijk dorp aan de Veght gelegen tusschen Niwersluijs en Maarsen, 't welk alsmede in de handen der Francen was gvallen, als behorende onder 't Sticht. Hier hebben de France haar vastgemaakt met schansen, met canon en een sterck garnisoen bezet.

De inwoonders van de dorpen langs de Vecht hadden bijna een rond jaar geplaagt geweest van den francen met een sware inquantiering, schattingen, contributie, en gestadige verandering van volk door het heen en weer trecken der partijen, gestadig geplaagt geweest en tot het gebeente toe uijtgemergelt, want de Francen in tegenweer van de staate sterckte op de Niwersluijs, nog te Breukelen versterckende, wierpen twee schansen, de eene aan de Oostsijde en de andere aan de Westsijde aan de Vecht op, waartoe sij de boeren uijt Gooiland en Amersfoort presten, die sij niet alleen des daags met slagen en geweld aan 't werk dreven, maar ook des naghs als krijgsgevangenen in de kerk tot Breukelen opslooten, omdat sij anders gedwongen arbijt niet souden weghlopen. Deze arbijders den ganschen dagh moede en mat gewerckt en des avons kout en nat sonder eenig vuur bij malkander opgesloten vindende, staken de stoelen en banken van de kerk en al wat sij konden vinden in de brant, om sig uijt noot te verwarmen; waarna de Francen in en om dit dorp Breukelen in forme van een legerplaas hun tenten opgeslagen en daartoe wel omtrent de 100 huijsen af-braken, verbranden en ruineerden, ondertussen noch dat die arme inwoonders hun van alle nodruft moesten verzorgen, ook hooij en haver voor hun paarden, daar en boven wierden sij noch van hun vee: koeijen en paarden, koorn en eijndelijk van alles berooft, want nawelijks was de eene stropende partij weggegaan of daar quam al wederom een andere, want deze roofvogels waren gestadig op de been, daar sij dagte, dat iets was, wierd door haar weggehaalt soodat de dorpelingen of de huijsman hier omtrent nawelijks broet hadden.

Eer dat sijn Hooghijt de post aan de Niwersluijs had betrocken soo wierden op de heerenhuusen hier omtrent maar 50 of 60 man gelegd, maar sedert hervatten van deze post, soo waren der veele honderden op die huijsen gekomen en wanneer nu eenige van dese sware garnisoenen des naghts eenen exploot, hetzij om te branden, rooven en plunderen of iets anders wilden ondernemen; soo quamen de partijen des avons uijt Utrecht de welcke door den arsmoordbrander Luxenhurg gesonden sijnde, de andere in dese gruwelen wel dapper bijsprongen, zijnde door den bant vol vruerde als zij een schelmstuk soude ondernemen en soo haast als eenig inwoonder van Breukelen sig in 't minste tegens sulk geweld wolde tegenstellen, jaa alleen maar om haar leven en eijge goederen te beschermen, wierden dezulke aanstons maar onder de voet geschoten of seer ellendig geslagen, dat het ermarmelijk was om te aanschouwen, in dier voegen dat de meeste ingesetenen om hun leven te salveren en dat in een wat sagter elend te verslijten, alles verlieten en vlugten van daar.

Naschrift. De schrijver heeft een begin gemaakt met 't kasteel Zuylen, doch is daar niet mede voortgegaan, er staat alleen iets omtrent de ligging, wat geen zin heeft hier te vermelden.

Noot.

(12-)1 Over 't slot Kronenburg gaf ik elders bijzonderheden, de gebeurtenissen op dit kasteel in 1672 gaf ik daarin als slot, zoodat ik ze hier niet kan mededeelen, evenals van 't Kasteel Guntersteyn.